

ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะเฉพาะของกิจการ กับการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมของ บริษัทจดทะเบียนที่มีรายชื่อหลักทรัพย์ ในดัชนี SET100

Relationship between a Firm's Characteristics and Environmental Disclosures of Listed Companies in SET100 Index

- **พรพัทธา เอี้ยวประดิษฐ์**
- บริษัท สแปนชั่น (ไทยแลนด์) จำกัด
-
- **Pornpattra Aiewpradit**
- Spansion (Thailand) Co., Ltd.
- E-mail: pornpattraa@gmail.com
-
- **ศิลปพร ศรีจันเพชร**
- ภาควิชาการบัญชี
- คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี
- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
-
- **Sillapaporn Srijunpetch**
- Department of Accounting
- Faculty of Commerce and Accountancy
- Thammasat University
- E-mail: sslptu@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของกิจการกับคะแนนการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งคะแนนการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมนี้ อ้างอิงจากส่วนหนึ่งของหลักเกณฑ์ Standard Disclosure ที่กำหนดโดย Global Reporting Initiative (GRI) กลุ่มตัวอย่าง คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ที่มีรายชื่อหลักทรัพย์ในดัชนี SET100 ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2553 จำนวน 100 บริษัท และรวบรวมข้อมูลการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมจากรายงานประจำปี 2553 ของแต่ละบริษัท ผลการศึกษา พบว่า ขนาดของกิจการ ซึ่งมีสินทรัพย์รวมเป็นตัวแทน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคะแนนการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนอัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้น (ROE) และอายุของกิจการ ไม่มีความสัมพันธ์กับคะแนนการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนค่าเฉลี่ยของคะแนนการเปิดเผยข้อมูลที่ได้คือ 3.88 คะแนน จากคะแนนเต็ม 6 (หก) คะแนน โดยมีจำนวนบริษัทที่ได้คะแนนสูงสุดหกคะแนนทั้งหมด 23 บริษัท และบริษัทที่ได้คะแนนต่ำสุด 0 (ศูนย์) คะแนนทั้งหมด 3 (สาม) บริษัท ส่วนเกณฑ์ที่มีจำนวนบริษัทเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมสูงสุด คือ เกณฑ์นโยบายกำกับดูแลกิจการ จำนวน 92 บริษัท และเกณฑ์ที่มีจำนวนบริษัทเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมต่ำสุด คือ เกณฑ์ดัชนีชี้วัดผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมในเชิงปริมาณ จำนวน 34 บริษัท

คำสำคัญ: การเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม ลักษณะเฉพาะของกิจการ

Abstract

This research is a study of the relationship between a firm's characteristics and the score of environmental disclosures. The score of environmental disclosures refers to the Global Reporting Initiative's (GRI) standard disclosure, which is set by the GRI. Using a sample of 100 listed companies listing securities on SET100 index as of December 31, 2010, the environmental information disclosures were collected from the 2010 annual report of each company. The results showed that there is a significant positive relationship between a firm's size, represented by total assets, and the score of environmental disclosures. However neither return on equity (ROE) nor age of a firm relates to the score of environmental disclosures. Furthermore, the results found that the average score was 3.88 points from a total of six points. Twenty-three companies received six points, which was the highest possible, and three companies got zero points, the lowest possible. The governance policies criteria were the most highly disclosed (92 companies) and the quantitative environmental performance indicators criteria was the least disclosed (34 companies).

Keywords: Environmental Disclosures, Firm's Characteristics

บทนำ

ในปัจจุบัน ปัญหาที่มีความสำคัญระดับโลก ปัญหาหนึ่งซึ่งนำมาสู่การเปลี่ยนแปลงทางความคิดของมนุษย์ที่มีต่อธรรมชาติ คือ ปัญหาสิ่งแวดล้อมในอดีต มนุษย์ใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างขาดการวางแผน ทำให้ต้องเสียทรัพยากรจำนวนมากไปอย่างไร้ประสิทธิภาพและประสิทธิผล แต่ปัจจุบันผลกระทบรุนแรงที่มีต่อมนุษย์ ทำให้มนุษย์เริ่มตระหนักและให้ความสำคัญกับปัญหานี้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เห็นได้จากความพยายามของหลายภาคส่วนจากทั่วโลกในการผลักดันกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับสิ่งแวดล้อมให้มีผลเป็นรูปธรรม รวมไปถึงองค์กรและบริษัทต่าง ๆ ที่เริ่มหันมาให้ความสำคัญกับการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืน โดยการสร้างความสมดุลระหว่างธุรกิจ ชุมชนสังคม และสิ่งแวดล้อม ไม่ได้หวังเพียงผลกำไรสูงสุดดังที่ผ่านมาในอดีต ซึ่งในปัจจุบันเชื่อว่า การดำเนินธุรกิจในรูปแบบนี้ จะสามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างยั่งยืนในระยะยาว

สำหรับในประเทศไทย แม้จะยังไม่มีตลาดทุนที่ส่งเสริมการลงทุนในลักษณะ SRI (Socially Responsible Investment)¹ เนื่องจากในประเทศไทย ยังไม่ได้มีกฎหมายบังคับใช้สำหรับการเปิดเผยข้อมูล

เพื่อความยั่งยืน เป็นเพียงความสมัครใจในการเปิดเผยเท่านั้น ดังนั้นข้อมูลเหล่านี้ที่เปิดเผยสู่สาธารณชนนั้น อาจยังไม่ครบถ้วนเพียงพอเพื่อใช้เป็นเกณฑ์พิจารณาสำหรับการลงทุนในลักษณะ SRI ได้ อย่างไรก็ตาม ชะนะนี้คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กำลังจัดทำคู่มือการจัดทำรายงานแห่งความยั่งยืน (Guidelines for Sustainability Reporting) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดทำรายงาน โดยเป็นไปตามกรอบ GRI (Global Reporting Initiative)² ซึ่งมีกำหนดเผยแพร่ในปี พ.ศ. 2555 (พิพัฒน์ ยอดพฤติการ, 2555: 17, 20)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมของบริษัทจดทะเบียนในประเทศไทย ที่มีรายชื่อหลักทรัพย์อยู่ในดัชนี SET100
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างขนาดของกิจการ อัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้น (ROE) และอายุของกิจการ กับการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมในรายงานประจำปี

¹ การลงทุนในธุรกิจที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม หรือ Socially Responsible Investment (SRI) เป็นเรื่องที่ได้รับการสนับสนุนจากแวดวงการลงทุนในตลาดทุนทั่วโลกมาเป็นระยะเวลาอันยาวนานกว่า 10 ปี โดยในสหรัฐอเมริกา SRI มีอัตราการเจริญเติบโตของการลงทุนสูงถึง 324% นับจากปี ค.ศ. 1995 ขณะที่ในยุโรปมีการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องจากมูลค่าลงทุน 1 ล้านล้านยูโร ในปี ค.ศ. 2005 เพิ่มขึ้นเป็น 1.6 ล้านล้านยูโรในปี ค.ศ. 2007 ส่วนในภูมิภาคเอเชียมูลค่าลงทุนสูงถึง 3.2 แสนล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา โดยการลงทุนส่วนใหญ่ของภูมิภาคนี้อยู่ที่ตลาดที่พัฒนาแล้ว เช่น ญี่ปุ่น เกาหลี ฮองกง (สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, 2552)

² องค์กรแห่งความริเริ่มว่าด้วยการรายงานสากล หรือ Global Reporting Initiative (GRI) ก่อตั้งขึ้นโดยเครือข่าย CERES และสำนักงานโครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (UNEP) ทำงานในลักษณะผู้มีส่วนได้เสีย ประมาณ 20,000 ราย จากภาคธุรกิจ เอกชน ภาครัฐ ภาคประชาสังคม ภาคการศึกษา และสมาคมการค้าต่าง ๆ จากกว่า 80 ประเทศทั่วโลก ร่วมมือกันพัฒนารอบและแนวการดำเนินงานจัดทำรายงานความยั่งยืน (พิพัฒน์ ยอดพฤติการ, 2555: 17, 20)

3. เพื่อศึกษาเนื้อหาของงานเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกันไปในแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรม

ขอบเขตการวิจัย

1. ศึกษาการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมเฉพาะบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งมีรายชื่อหลักทรัพย์อยู่ในดัชนี SET100 ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2553

2. ศึกษาเนื้อหาของข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมในแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรมที่อยู่ในดัชนี SET100

3. สืบหาการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมจากรายงานประจำปี 2553 เท่านั้น

แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมจากองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

I. The Global Reporting Initiative (GRI)

องค์การแห่งความริเริ่มว่าด้วยการรายงานสากล (GRI) เป็นองค์กรไม่แสวงหากำไร ก่อตั้งขึ้นโดย Coalition for Environmentally Responsible Economies (CERES) และ Tellus Institute ในช่วงแรก GRI เป็นเพียงส่วนงานหนึ่งของ CERES ปฏิบัติงานในลักษณะผู้มีส่วนได้เสีย โดยการก่อตั้งผู้มีส่วนได้เสียหลายกลุ่ม รวมถึงผู้สื่อข่าว และผู้ใช้รายงานทั่วโลก ขึ้นเป็นคณะกรรมการดำเนินการ ในการพัฒนาแนวปฏิบัติในการรายงานเพื่อความยั่งยืน และในปี ค.ศ. 2000 GRI ได้นำเสนอแนวปฏิบัติสำหรับการรายงานเพื่อความยั่งยืนเป็นฉบับแรก และในปีถัดมา CERES จึงได้แยก GRI ออกมาเป็นองค์กรอิสระ

a) GRI's Standard Disclosure

GRI ได้กำหนดข้อมูลพื้นฐานที่ควรถูกเปิดเผยไว้ในรายงานเพื่อความยั่งยืน ซึ่งสามารถแบ่งแยกลักษณะของการเปิดเผยได้เป็น 3 ส่วนหลัก (GRI, 2011: 19-39) คือ

1. Strategy and Profile เปิดเผยข้อมูลในลักษณะภาพรวมของบริษัท เพื่อให้เข้าใจการดำเนินงานของบริษัท เช่น กลยุทธ์ ข้อมูลโดยรวม และระบบการควบคุม เป็นต้น

2. Management Approach เปิดเผยข้อมูลระบบการจัดการของบริษัทในด้านต่าง ๆ โดยจะต้องมีการให้รายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินงานจัดการนั้น ในส่วนที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมด้วย

3. Performance Indicators เปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ทางการเงินของบริษัท การดำเนินการด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม

โดยในส่วนของการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องนี้ จะขอกล่าวถึงเฉพาะการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม ที่ควรเปิดเผยในรายงานเพื่อความยั่งยืน ดังนี้

- ข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมที่ควรเปิดเผยอยู่ในส่วน Management Approach คือ วิธีการจัดการวัตถุดิบ วิธีการจัดการด้านพลังงาน วิธีการจัดการน้ำ วิธีการจัดการกับสิ่งมีชีวิตทั้งสัตว์และพืช วิธีการกำจัดของเสีย วิธีการจัดการกับสินค้าและบริการ การดำเนินการตามกฎระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ การจัดการขนส่ง และการจัดการในภาพรวม

- เป้าหมายของบริษัทที่เกี่ยวข้องกับด้านสิ่งแวดล้อม โดยใช้ Performance Indicators เป็นตัวชี้วัดว่าการดำเนินงานได้บรรลุเป้าหมายหรือไม่

- นโยบายของบริษัทที่แสดงให้เห็นความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม
- ผู้รับผิดชอบด้านการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมในตำแหน่งสูงสุด
- กระบวนการฝึกอบรมและพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อให้พนักงานตระหนักถึงความสำคัญ
- กระบวนการดูแลและติดตามอย่างต่อเนื่องเพื่อการป้องกันและแก้ไขอย่างทันเวลา รวมถึงเปิดเผยใบรับรองต่าง ๆ ที่บริษัทได้รับ

นอกจากนี้ยังมีข้อมูลเพิ่มเติมอื่น ๆ ที่บริษัทควรเปิดเผย เช่น จุดแข็งและจุดอ่อน ปัจจัยความเสี่ยงที่สำคัญและโอกาสที่เกี่ยวข้องกับประเด็นด้านสิ่งแวดล้อม กลยุทธ์และกระบวนการดำเนินการเพื่อให้บรรลุผล เป็นต้น

b) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ GRI

Lodhia (2010) ศึกษารายงานเพื่อความยั่งยืนของบริษัทมหาชนในประเทศออสเตรเลีย ผ่านมุมมองของแนวคิดทฤษฎีใหม่ พบว่า แนวปฏิบัติในการเปิดเผยข้อมูลเพื่อความยั่งยืนที่กำหนดโดย GRI นั้น มีประโยชน์กับบริษัทเอกชนทั่วไปในการเป็นแนวทางที่จะเลือกเปิดเผยข้อมูลเหล่านี้โดยสมัครใจ แต่อย่างไรก็ตาม บริษัทมหาชนก็สามารถนำแนวทางปฏิบัตินี้ไปปรับใช้ได้เช่นกัน

Moroney, Windsor และ Aw (2011: Abstract) มีการนำดัชนีชี้วัดที่ GRI กำหนดขึ้น เพื่อใช้ศึกษาวิจัยคุณภาพรายงานสิ่งแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่างที่มีการ

เปิดเผยสู่สาธารณชน นอกจากนี้ Clarkson, Overell และ Chapple (2011: Abstract) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรายงานด้านสิ่งแวดล้อมที่เปิดเผยแบบสมัครใจกับผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมของบริษัท มีการให้คะแนนการเปิดเผยข้อมูลด้วยดัชนีชี้วัดที่พัฒนาขึ้นโดย Clarkson et al. (2008: Abstract cited in Clarkson, Overell and Chapple, 2011: Abstract) ซึ่งดัชนีนี้มีรากฐานมาจากแนวปฏิบัติในการเปิดเผยข้อมูลเพื่อความยั่งยืนของ GRI

Clarkson, Overell และ Chapple (2011: 45) ยังได้กล่าวถึงการพัฒนาแนวปฏิบัติของ GRI ด้วยว่าการที่ GRI พัฒนาแนวปฏิบัติในการรายงานนั้นก็เพื่อเพิ่มคุณภาพ ความเข้มงวด และประโยชน์ของรายงานเพื่อความยั่งยืน

II. United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD)

การประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการค้าและการพัฒนา หรือ UNCTAD (อังค์ถัด) ได้กล่าวถึงแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับข้อเสนอแนะแนวทางปฏิบัติในการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนและหนี้สินสิ่งแวดล้อมในงบการเงินไว้ดังนี้

ข้อมูลที่ควรเปิดเผยเพื่อให้ผู้ใช้งบการเงินสามารถคาดการณ์โอกาสของกิจการในอนาคตได้ โดยพิจารณาในแง่ของผลกระทบที่เกิดจากผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมที่ปรากฏในงบการเงิน ISAR³ ได้เสนอให้มีการเปิดเผยลักษณะของต้นทุนและหนี้สินสิ่งแวดล้อม ดังนี้

³ UNCTAD/ISAR: Intergovernmental Working Group of Experts on International Standards of Accounting and Reporting (ISAR)

1. คำอธิบายโดยสรุปของลักษณะความเสียหายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม
2. กฎหมายหรือข้อบังคับใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการรักษาสีงแวดล้อม
3. ผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงกฎหมาย ข้อกำหนด เทคโนโลยี
4. ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกิจการและอุตสาหกรรม และนโยบายหรือแผนงานที่นำมาใช้เป็นลายลักษณ์อักษร
5. การพัฒนาปรับปรุงที่เกิดขึ้นในส่วนงานสำคัญ หลังจากมีการนำแนวนโยบายมาปรับใช้ภายในช่วงระยะเวลาห้าปีที่ผ่านมา
6. ขอบเขตการคุ้มครองสีงแวดล้อมที่ต้องปฏิบัติตามข้อกำหนด และขอบเขตการปฏิบัติตามข้อกำหนดของรัฐบาลที่สามารถทำได้สำเร็จ
7. การดำเนินการกับวัตถุประสงค์ภายใต้กฎหมายสีงแวดล้อม

III. สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.)

สำหรับในประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2551 ทางสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ หรือ ก.ล.ต. มีการจัดพิมพ์หนังสือ “เสริมทิศธุรกิจเพื่อสังคม Corporate Social Responsibility Guidelines” เพื่อเป็นหลักการและแนวทางเบื้องต้นในการดำเนินการเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ หรือ CSR (Corporate Social Responsibility) รวมถึงเป็นแหล่งข้อมูลเพื่อเข้าถึงองค์ความรู้ในเรื่อง CSR โดยได้นิยามความหมายของ CSR ไว้ว่า “การดำเนินธุรกิจควบคู่ไปกับการใส่ใจและดูแลรักษาสังคมและสีงแวดล้อมภายใต้หลักจริยธรรม การกำกับดูแลกิจการที่ดี และการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

มาบูรณาการ เพื่อนำไปสู่การดำเนินธุรกิจที่ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน” ซึ่งคำว่า สีงแวดล้อมนั้นทางก.ล.ต.ได้ขยายความเพิ่มเติมว่า “สีงแวดล้อมหมายถึง สีงต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวมนุษย์ซึ่งมีทั้งสีงแวดล้อมทางธรรมชาติ เช่น ป่าไม้ แม่น้ำ อากาศ ระบบนิเวศน์ เป็นต้น และสีงแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม เป็นต้น”

ประโยชน์ที่ธุรกิจที่มีการดำเนินการเรื่อง CSR นั้น มีทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น การสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ธุรกิจ การค้นพบนวัตกรรม การได้รับความนิยมและความไว้วางใจจากลูกค้า รวมถึงการมีภาพลักษณ์ที่ดีขึ้นในมุมมองของทั้งพนักงาน ผู้ถือหุ้นและผู้ลงทุน เป็นต้น

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การเปิดเผยข้อมูลด้านสีงแวดล้อมได้รับความสนใจมากขึ้นจากนักวิจัยในหลายประเทศ โดยในช่วงเริ่มแรก การเปิดเผยข้อมูลด้านสีงแวดล้อมนั้นจะจำกัดอยู่เฉพาะในอุตสาหกรรมที่ส่งผลกระทบต่อสีงแวดล้อมในกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมเพียงเท่านั้น (Galani, Gravas and Stavropoulos, 2011: 179) แต่ในปัจจุบันนี้ บริษัทต่าง ๆ ในหลายประเทศทั่วโลกเริ่มมีการสื่อสารการดำเนินงานด้านสีงแวดล้อมต่อผู้ใช้รายงาน ไม่จำกัดเพียงบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมที่ส่งผลกระทบต่อสีงแวดล้อมเพียงเท่านั้น บริษัททั่วไปก็มีการเปิดเผยข้อมูลเหล่านี้เช่นกัน อย่างไรก็ตาม กลุ่มประเทศที่มีการเปิดเผยข้อมูลด้านสีงแวดล้อมนี้ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น เยอรมนี และสหราชอาณาจักร โดยเป็นบริษัทที่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์ เภสัชกรรม อิเล็กทรอนิกส์ และยานยนต์ (KPMG, 2008 cited in Galani, Gravas and Stavropoulos, 2011: 179)

อย่างไรก็ดี มีการศึกษาวิจัยที่สนับสนุนข้อมูลที่ว่า บริษัทในกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้วให้ความสำคัญกับการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมมากกว่าในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา นั่นคือ การศึกษาเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility) ยังไม่ค่อยพบในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาเท่าใดนัก (Uwugbe and Egbide 2012: 160-162)

การเปิดเผยข้อมูลด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาจึงเป็นไปในลักษณะสมัครใจ (Voluntary Information Disclosure) ซึ่งการเปิดเผยข้อมูลในลักษณะสมัครใจนี้ มีประโยชน์กับบริษัทในการให้ข้อมูลกับนักลงทุนได้อย่างละเอียดชัดเจน รวมทั้งสามารถทำให้การเปิดเผยข้อมูลในลักษณะบังคับ (Compulsory Disclosure) มีความครบถ้วนและน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้นอีกด้วย (Tian and Chen, 2009: Abstract) แต่อย่างไรก็ตาม มีการศึกษาที่พบว่า ข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมที่บริษัทเปิดเผยนั้น บริษัทจะให้ความสำคัญกับวิธีการเปิดเผย (เช่น ภาษา หรือลักษณะของคำที่ใช้ในการบรรยาย) เท่ากับหรือมากกว่าข้อมูลในเชิงปริมาณ หรือใจความสำคัญของเนื้อหา นั้น ๆ (Cho and Roberts, 2008: Abstract)

สำหรับประเทศไทย จากการสำรวจข้อมูลพบว่า บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมน้อยมาก และลักษณะการเปิดเผยข้อมูลจะรวมอยู่ในรายงานประจำปี ซึ่งหากมีข้อกำหนดของหน่วยงานกำกับดูแลบริษัทจดทะเบียนให้มีการเปิดเผยข้อมูลอย่างเพียงพอและจัดทำรายงานดังกล่าว จะช่วยให้บริษัทต่าง ๆ มีการเปิดเผยและจัดทำรายงาน

เพื่อให้ผู้มีส่วนได้เสียและผู้เกี่ยวข้องได้ทราบถึงความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรมากขึ้น (ภัทรพงศ์ เจริญกิจจารุกร, 2556: บทคัดย่อ)

ข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมที่บริษัทเปิดเผยต่อสาธารณชนนั้น มีขอบเขตและเนื้อหาที่แตกต่างกันไปในแต่ละบริษัท (Galani, Gravas and Stavropoulos, 2011: 179) โดยมีการวิจัยพบว่า ขนาดของบริษัทมีผลต่อความแตกต่างของข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมที่แต่ละบริษัทรายงาน (Gray, 1995a: 179; Hackston and Milne, 1996: 179; Patten, 2005 cited in Galani, Gravas and Stavropoulos, 2011: 179) ดังนั้นจึงพบว่า มีการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของกิจการ และการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมในหลายประเทศ

Pahuja (2009: Abstract) ได้ศึกษาวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของกิจการกับการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม กรณีศึกษาบริษัทในอุตสาหกรรมการผลิตขนาดใหญ่ในประเทศอินเดียจำนวน 91 บริษัท ผลการวิจัยพบว่า ทั้งขนาดของกิจการ ความสามารถในการทำกำไร กลุ่มธุรกิจและผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม ล้วนแต่มีความสัมพันธ์กับวิธีปฏิบัติในการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Disclosure Practices : EDPs)

ส่วนในประเทศกรีซ การศึกษาวิจัยพบว่า ขนาดของกิจการมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมในรายงานประจำปีของบริษัทในประเทศกรีซ แต่อย่างไรก็ดี การศึกษานี้ยังพบว่า ระดับการพัฒนาด้านการปฏิบัติทางการบัญชีสิ่งแวดล้อมยังอยู่ในเกณฑ์ต่ำ (Galani, Gravas and Stavropoulos, 2011: Abstract)

Uwuigbe และ Egbide (2012: Abstract) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลการดำเนินงานทางการเงินและระดับการเปิดเผยข้อมูลด้านความรับผิดชอบต่อสังคมในรายงานประจำปีของบริษัทจดทะเบียนในประเทศไนจีเรีย ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 41 บริษัท พบว่า ผลการดำเนินงานทางการเงินและขนาดของบริษัทสอบบัญชีมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับของการเปิดเผยข้อมูลด้านความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ ในการวิจัยยังพบว่า ภาวะผูกพันทางการเงิน (Financial Leverage) มีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับระดับการเปิดเผยข้อมูลอย่างมีนัยสำคัญ รวมถึงมีการเสนอแนะว่านโยบายของรัฐบาลจะสามารถช่วยให้บริษัทมีการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมไปในทางที่ดีขึ้นได้

วิธีการวิจัย

แหล่งที่มาของข้อมูล

แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ โดยได้จากการรวบรวมข้อมูลจากรายงานประจำปี พ.ศ. 2553 ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ที่มีรายชื่อหลักทรัพย์ในดัชนี SET100

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้สำหรับการศึกษา คือ บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ที่มีรายชื่อหลักทรัพย์ในดัชนี SET100 ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2553 แบ่งแยกจำนวนตามกลุ่มอุตสาหกรรมได้ดังนี้

กลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร	จำนวน 8 บริษัท
กลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค	จำนวน 1 บริษัท

กลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงิน	จำนวน 13 บริษัท
กลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุตสาหกรรม	จำนวน 6 บริษัท
กลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	จำนวน 24 บริษัท
กลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากร	จำนวน 15 บริษัท
กลุ่มอุตสาหกรรมบริการ	จำนวน 22 บริษัท
กลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยี	จำนวน 11 บริษัท
รวม	จำนวน 100 บริษัท

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

I. ตัวแปรต้น Independent Variable

ขนาดของกิจการ (SIZE)

คำนวณโดยใช้ลอการิทึมของสินทรัพย์รวม ของกิจการ ณ วันสิ้นงวดงบการเงินปี 2553

อัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้น (ROE)

คำนวณโดยใช้กำไรสุทธิหารด้วยส่วนของผู้ถือหุ้นเฉลี่ยในปี 2553

อายุของกิจการ (AGE)

คำนวณตั้งแต่วันที่จดทะเบียนกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้าในชื่อปัจจุบันจนถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2553 (นับเป็นจำนวนวัน)

II. ตัวแปรตาม Dependent Variable

กำหนดให้คะแนนการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมในรายงานประจำปีเป็นตัวแปรตาม โดยมีหลักการให้คะแนน คือ หากกิจการมีการเปิดเผยข้อมูลในรายงานประจำปีตามเกณฑ์ (Criteria) นับเป็นหนึ่งคะแนน และหากไม่เปิดเผยข้อมูลตามเกณฑ์นับเป็นศูนย์คะแนน ซึ่งในการวิจัยนี้จะเลือกเกณฑ์ในการให้คะแนน อ้างอิงจาก G3.1 Sustainability Reporting Guidelines ที่กำหนดโดย Global Reporting Initiative (GRI) ที่มีความเหมาะสมและสามารถนำมา

เทียบเคียงกับการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมของ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ได้

เกณฑ์ (Criteria) ที่ใช้ในการให้คะแนนการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 100 บริษัท มีจำนวนทั้งหมด 6 ข้อ โดยสามารถเทียบเคียงกับ G3.1 Sustainability Reporting Guidelines ได้ดังนี้

เกณฑ์ในการให้คะแนน	การเทียบเคียงกับ G3.1 Sustainability Reporting Guidelines โดย GRI
1. สารจากประธานกรรมการมีการกล่าวถึงความสำคัญด้านสิ่งแวดล้อมในแง่มุมใดๆที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานของกิจการ	Strategy and Analysis: Statement from the most senior decision-maker of the organization about the relevance of sustainability to the organization and its strategy.
2. นโยบายกำกับดูแลกิจการมีการจำแนกสิ่งแวดล้อมเป็นหนึ่งในกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียของกิจการ	Governance, Commitments and Engagement: List of stakeholder groups engaged by the organization.
3. ดัชนีชี้วัดผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมเปิดเผยเป็นข้อมูลในเชิงปริมาณซึ่งสามารถเปรียบเทียบได้ เช่น ปริมาณคาร์บอนไดออกไซด์ที่สามารถลดได้ในแต่ละปี ทั้งนี้รวมถึงค่าใช้จ่ายหรือเงินลงทุนที่ใช้เพื่อพัฒนาการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมของกิจการ	Disclosure on Management Approach: Provide a concise disclosure on goals and performance. (Use organization-specific indicators (as needed) in addition to the GRI performance indicators to demonstrate the results of performance against goals.)
4. วิสัยทัศน์ พันธกิจ ภารกิจ หรือนโยบายที่แสดงถึงความมุ่งมั่นตั้งใจของกิจการในการดำเนินการที่ให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อม	Disclosure on Management Approach: Provide a concise disclosure on policy. (Brief, organization-wide policy (or policies) that defines the organization’s overall commitment related to the environment or state where this can be found in the public domain.)
5. รางวัลหรือมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมที่กิจการได้รับ	Disclosure on Management Approach: Provide a concise disclosure on monitoring and follow-up. (List of certifications for environment-related performance or certification systems, or other approaches to auditing/verification for the reporting organization or its supply chain.)
6. กิจกรรมหรือการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม	Disclosure on Management Approach: Provide a concise disclosure on additional contextual information. (Additional relevant information required to understand organizational performance, such as: Key strategies and procedures for implementing policies or achieving goals.)

วิธีดำเนินการวิจัย

I. การวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุคูณ Multiple Regressions

สมการถดถอยสำหรับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะเฉพาะของบริษัทกับการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม เป็นดังนี้

$$TD_i = \beta_0 + \beta_1 SIZE_i + \beta_2 ROE_i + \beta_3 AGE_i + \varepsilon_i$$

โดย TD_i หมายถึง คะแนนการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมรวมแต่ละบริษัท
 $SIZE_i$ หมายถึง ขนาดของกิจการแต่ละบริษัท
 ROE_i หมายถึง อัตราผลตอบแทนของกิจการแต่ละบริษัท
 AGE_i หมายถึง อายุของกิจการแต่ละบริษัท

II. การวิเคราะห์คะแนนการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม

ใช้สถิติเชิงพรรณนาแจกแจงข้อมูล ค่าความถี่ (Frequencies) ในการพิจารณาคะแนนการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกันในแต่ละหมวดธุรกิจ เพื่อศึกษาว่ากลุ่มอุตสาหกรรมใดมีการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมสูงสุดและต่ำสุด รวมถึงหลักเกณฑ์ด้านสิ่งแวดล้อมข้อใดที่บริษัทมีการเปิดเผยมากที่สุดและน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิจัย

I. ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น

เมื่อทดสอบค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างขนาดของกิจการ และอัตราผล

ตอบแทนผู้ถือหุ้น มีค่า Sig คือ 0.906 ความสัมพันธ์ระหว่างขนาดของกิจการ และอายุของกิจการ มีค่า Sig คือ 0.222 และความสัมพันธ์ระหว่างอัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้น และอายุของกิจการ มีค่า Sig คือ 0.549 ซึ่งทุกค่ามีค่าสูงกว่า 0.05 ดังนั้น จึงสามารถสรุปได้ว่า ตัวแปรต้นแต่ละตัวไม่ได้มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ

II. ผลการวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุคูณ Multiple Regressions

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์กันระหว่างตัวแปรต้นกับตัวแปรตามที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 พบว่า มีเพียงขนาดของกิจการ ที่ใช้สินทรัพย์รวมเป็นตัวแทนเท่านั้น ที่มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับคะแนนการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม ในขณะที่ อัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้น และอายุของกิจการ ไม่มีความสัมพันธ์กับคะแนนการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญ

ขนาดของกิจการ มีค่านัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.044 และมีค่า Beta เท่ากับ 0.205 แสดงให้เห็นว่าขนาดของกิจการ มีความสัมพันธ์กับคะแนนการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมในทิศทางบวก

อัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้น มีค่านัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.591 และมีค่า Beta เท่ากับ -0.054 และค่านัยสำคัญทางสถิติของอายุของกิจการ มีค่าเท่ากับ 0.665 และมีค่า Beta เท่ากับ 0.044 แสดงให้เห็นว่าอัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้น และอายุของกิจการ ไม่มีความสัมพันธ์กับคะแนนการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญ ดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางแสดงผลการวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุคูณของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและคะแนนการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม

ลักษณะเฉพาะของกิจการ	Beta	t	sig
ขนาด (Size)	0.205*	2.038	0.044
อัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้น (ROE)	-0.054	-0.539	0.591
อายุของกิจการ (Age)	0.044	0.434	0.665
Adjusted R ²	0.351		

* ระดับนัยสำคัญที่ร้อยละ 0.05

III. ผลการวิเคราะห์คะแนนการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม

จากผลการศึกษา พบว่า บริษัทที่ได้คะแนนสูงสุด 6 คะแนน จำนวนทั้งหมด 23 บริษัทนั้น กระจายอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากรมากที่สุด จำนวน 10 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 43.5 ของบริษัทที่ได้ 6 คะแนนทั้งหมด

ส่วนบริษัทที่ได้คะแนนต่ำสุด 0 คะแนน จำนวนทั้งหมด 3 บริษัทนั้น กระจายอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงิน จำนวน 1 บริษัท กลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างจำนวน 1 บริษัท และกลุ่มอุตสาหกรรมบริการ จำนวน 1 บริษัท

เกณฑ์การเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม เกณฑ์ที่มีจำนวนบริษัทเปิดเผยสูงสุด คือ เกณฑ์นโยบายกำกับดูแลกิจการ จำนวน 92 บริษัท เกณฑ์ที่มีจำนวนบริษัทเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมต่ำสุด คือ เกณฑ์ดัชนีชี้วัดผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมในเชิงปริมาณ จำนวน 34 บริษัท

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

อภิปราย

จากการศึกษาการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม ที่เปิดเผยในรายงานประจำปี ของบริษัทจดทะเบียน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้ง 100 บริษัทนั้น พบว่า ข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมไม่ได้มีการเปิดเผยอย่างเป็นรูปแบบที่ชัดเจน โดยมีความแตกต่างกันไปในแต่ละบริษัท สาเหตุที่การเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมไม่มีรูปแบบที่ชัดเจน เนื่องจากในปัจจุบัน ประเทศไทย ยังไม่ได้มีกฎหมายเพื่อบังคับใช้กับการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม รวมถึงยังขาดแนวปฏิบัติที่จะให้บริษัทต่าง ๆ สามารถยึดถือเป็นแนวทางในการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมได้ นอกจากนี้ การเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมจะเป็นการเพิ่มค่าใช้จ่าย ซึ่งหลายบริษัทยังไม่เห็นประโยชน์ การเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมจึงเป็นไปในลักษณะสมัครใจ ข้อมูลที่บริษัทเปิดเผยโดยมากจึงเป็นเพียงข้อมูลเชิงบวกต่อบริษัท

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มอุตสาหกรรมที่แตกต่างกันของกลุ่มตัวอย่าง ส่งผลให้ข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมที่เปิดเผยมีความแตกต่างกันด้วย โดยจะเห็นได้ชัดเจนว่า กลุ่มอุตสาหกรรมที่มีการดำเนินงานที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมนั้น จะมีการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมที่ครอบคลุมกว่ากลุ่มอุตสาหกรรมที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในปริมาณต่ำ

ข้อจำกัดของงานวิจัย

เกณฑ์การให้คะแนนการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมนี้ อ้างอิงจาก GRI's Standard Disclosures ซึ่งผู้วิจัยนำเกณฑ์มาปรับใช้เพียงบางส่วนเท่านั้น อีกทั้งเกณฑ์นี้ยังไม่เป็นที่แพร่หลายในประเทศไทย ดังนั้นจึงไม่สามารถนำคะแนนการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมในงานวิจัยนี้ไปใช้อ้างอิงในกรณีอื่นที่แตกต่างออกไปได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาในอนาคต

ผลการศึกษาในส่วนของข้อมูลเชิงคุณภาพยังแสดงให้เห็นว่า ข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมที่เปิดเผยในภาพรวมของกลุ่มอุตสาหกรรมมีความแตกต่างกัน จึงอาจเป็นไปได้ว่ากลุ่มอุตสาหกรรมจะเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม ดังนั้นสำหรับการศึกษาในอนาคตอาจมีการกำหนดให้กลุ่มอุตสาหกรรมเป็นหนึ่งในตัวแปรต้น เพื่อศึกษาความสัมพันธ์กับการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม และนอกจากนี้ยังอาจกำหนดให้ตัวแปรตามเป็นการนับจำนวนคำที่เปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งในปัจจุบันมีผู้คิดค้นซอฟต์แวร์เพื่อประโยชน์ในการนับจำนวนคำ โดยอาจใช้กลุ่มตัวอย่างเดิม หรือศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่ขึ้นได้

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้ทราบข้อมูลที่เปิดเผยด้านสิ่งแวดล้อมของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ที่มีรายชื่ออยู่ในดัชนี SET100
2. ได้ทราบความสัมพันธ์ระหว่างขนาดของกิจการ อัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้น (ROE) และอายุของกิจการที่มีต่อการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม
3. ได้ทราบความแตกต่างระหว่างเนื้อหาข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกันในแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรม
4. ผู้บริโภคสามารถพิจารณาความสอดคล้องกันระหว่างกิจกรรมเพื่อสังคมและสิ่งแวดล้อมที่บริษัทมีการประชาสัมพันธ์ กับปริมาณการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อใช้เป็นปัจจัยในการพิจารณาสนับสนุนสินค้าหรือบริการจากบริษัทนั้น ๆ ได้
5. กิจการที่ต้องจัดทำรายงานสามารถใช้เป็นข้อมูลเพื่อพิจารณาข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมที่ควรเปิดเผยในอนาคต

บรรณานุกรม

- Charoenkijjarukorn, Phattrapong. 2013. "Green Productivity and Sustainability Reporting Guidelines." **University of the Thai Chamber of Commerce Journal** 33, 1: 189-214. (in Thai).
- ภัทรพงศ์ เจริญกิจจารุกร. 2556. "ผลิตภาพสีเขียวกับแนวทางการรายงานความยั่งยืน." **วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย** 33, 1: 189-214.
- Cho, C.H., and Roberts, R.W. 2008. "The Language of Corporate Environmental

- Disclosure.” In **29 Ème Congres De L’afc**. pp. 1-27. France: La comptabilité, le contrôle et l’audit entre changement et stabilité.
- Clarkson, P.M., et al. 2010. “The Relevance of Environmental Disclosures for Investors and Other Stakeholder Groups: Which Audience are Firms Speaking to?.” **CMA Ontario Rotman School Accounting Research Seminars**, pp. 1-43, Canada, Rotman School of Management, University of Toronto.
- Clarkson, P.M., Overell, M.B., and Chapple, L. 2011. “Environmental Reporting and its Relation to Corporate Environmental Performance.” **Abacus** 47,1: 27-60.
- Corporate Social Responsibility Institute. February 19, 2012. **Introduction SRI: Socially Responsible Investment** [Online]. Available: <http://www.csri.or.th/knowledge/social-responsible-investment/257> (in Thai).
- สถาบันธุรกิจเพื่อสังคม. 19 กุมภาพันธ์ 2555. **บทนำ SRI: Socially Responsible Investment** [ออนไลน์]. เข้าถึงจาก: <http://www.csri.or.th/knowledge/social-responsible-investment/257>
- Galani, D., Gravas, E., and Stavropoulos, A. 2011. “The Relation Between Firm Size and Environmental Disclosure.” **International Conference on Applied Economics**. pp. 179-186. University of Macedonia, Greece.
- Global Reporting Initiative (GRI). 2011. **Sustainability Reporting Guidelines Version 3.1**. The Netherlands: Global Reporting Initiative.
- Global Reporting Initiative (GRI). February 23, 2012. **What is GRI?** [Online]. Available: <https://www.globalreporting.org/information/about-gri/what-is-GRI/Pages/default.aspx>
- Lodhia, S, 2010. “Sustainability Reporting by the Australian Commonwealth Public Sector.” James Guthrie (ed). In **Proceedings of the 6th Asia Pacific Interdisciplinary Research in Accounting Conference 2010**; pp. 1-31, Sydney, Australia: University of Sydney.
- Moroney, R., Windsor, C., and Aw, Y.T. 2011. “Evidence of Assurance Enhancing the Quality of Voluntary Environmental Disclosures: an Empirical Analysis.” **Accounting and Finance**. 52, 3: 903-939. doi: 10.1111/j.1467-629X.2011.00413.x
- Pahuja, S. 2009. “Relationship Between Environmental Disclosures and Corporate Characteristics: a Study of Large Manufacturing Companies in India.” **Social Responsibility Journal** 5, 2: 227-244.
- Population Reference Bureau (PRB). February 19, 2012. **Population Bulletin: The World at 7 Billion** [Online]. Available: <http://www.prb.org/Publications/Datasheets/2011/world-population-data-sheet/population->

- bulletin.aspx
- Thailand. Securities and Exchange Commission Thailand (SEC). 2008. **Business Compass for Society**. Bangkok: Icon Printing Publisher. (in Thai).
- สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.). 2551. **เข้มทิศธุรกิจเพื่อสังคม**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ ไอคอนพรินต์ติ้ง.
- Thailand. Securities and Exchange Commission Thailand (SEC). January 26, 2009. **SEC News** [Online]. Available: http://capital.sec.or.th/webapp/webnews/news.php?cboType=S&lg=th&news_no=11&news_yy=2552 (in Thai).
- สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.). 26 มกราคม 2552. **ข่าว ก.ล.ต.** [ออนไลน์]. เข้าถึงจาก: http://capital.sec.or.th/webapp/webnews/news.php?cboType=S&lg=th&news_no=11&news_yy=2552
- Thailand. The Stock Exchange of Thailand. February 25, 2012. **Constituents of List of Stocks in SET100 Index** [Online]. Available: <http://www.set.or.th/th/market/constituents.html> (in Thai).
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. 25 กุมภาพันธ์ 2555. **รายชื่อหลักทรัพย์ที่ใช้คำนวณดัชนี** [ออนไลน์]. เข้าถึงจาก: <http://www.set.or.th/th/market/constituents.html>
- Tian, Y., and Chen, J. 2009. "Concept of Voluntary Information Disclosure and a Review of Relevant Studies." **International Journal of Economics and Finance** 1, 2: 55-59.
- United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD). 1999. **Accounting and Financial Reporting for Environmental Costs and Liabilities**. New York and Geneva: United Nations.
- Uwuigbe, U., and Egbide, B.C. 2012. "Corporate Social Responsibility Disclosures in Nigeria: A Study of Listed Financial and Non-financial Firms." **Journal of Management and Sustainability**. 2, 1: 160-169.
- Yodpreudtikarn, Pipat. February 9, 2012. "CSR Window: CSR Report with No Error." **Bangkok Biz News**: 17, 20. (in Thai)
- พิพัฒน์ ยอดพฤติการ. 9 กุมภาพันธ์ 2555. "หน้าต่าง CSR: รายงาน CSR แบบไม่...เออเรือ." **กรุงเทพธุรกิจ**: 17, 20.
- Zhang, X. 2010. "Analysis of the Results of Environmental Performance Rating and Disclosure for Pollution Control Program in Chang Shu, China." **Conference Proceedings: The Sixteenth Annual International Sustainable Development Research Conference 2010**, pp. 1-13. China: Institute of Environment and Economic, Peking University.

Pornpattra Aiewpradit received her Bachelor's and Master's Degrees of Accounting from Thammasat University. She formerly worked as an Audit Assistant at Ernst and Young, Limited, and currently works as an Accountant at Spansion (Thailand) Co., Ltd.

Sillapaporn Srijunpetch received his Ph.D. in Accounting from Manchester Business School, Manchester University, UK. He formerly worked as an Auditor at PricewaterhouseCoopers, CFO at Jardine Matheson (Thailand) Group and on the Committee of the Federation of Accounting Professions' forums. He is currently an Assistant Professor in the Department of Accounting, Faculty of Commerce and Accountancy, Thammasat University.